

Антон РУДАК

ПОСПЕХІ
І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Начальнік упраўлення Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь па ўвекавечанні памяці абаронцаў Айчыны і ахвяраў вайны палкоўнік Сяргей Барановіч звярнуў увагу на тое, што цяпер работа ў азначанай сферы альбіваецца ў адпаведнасці з прынятай нарматыўна-прававой базай. Справу гэтую рэгулююць Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб увекавечанні памяці аб загінуўшых пра ахвяраў вайны”, а таксама паставы Савета Міністраў “Аб зацвярджэнні Дзяржаўнай праграмы на 2015 — 2020 гады па увекавечанні тых, хто загінуў пры абароне Аічыны і захаванні памяці аб ахвярах вайны” і “Аб зацвярджэнні Правілаў добраўпарадкавання мемарыялаў, помнікаў воінскай славы, воінскіх пахаванняў і пахаванняў ахвяраў вайны”.

Сёлета сезон палявых пошукавых работ быў завершаны 25 кастрычніка. У гэтым годзе ўпраўленне па увекавечанні прыняло на ўлік 66 пахаванняў тых, хто загінуў падчас вайны, у тым ліку 41 воінскае пахаванне і 25 пахаванняў ахвяраў вайны. Агулам па стане на 1 лістапада гэтага года на дзяржаўным узроўні Міністэрства абароны знаходзіцца 7769 воінскіх пахаванняў і пахаванняў ахвяраў вайны, з іх каля шасці тысяч — пахаванні салдат Вялікай Айчыннай вайны. Сёлета ў аўтаматызаваны банк звестак “Кніга Памяці” Рэспублікі Беларусь унесены звесткі аб 13 478 вайскоўцах, якія загінулі альбо прапалі без звестак пры абароне Аічыны. Агулам “Кніга Памяці” змяшчае ўліковыя запісы аб больш як двух мільёнах палеглых ва ўзброеных канфліктах — але, на жаль, устаноўлены звесткі толькі аб 520 тысячых з іх.

ЧВЭРЦЬ
СТАГОДДЗЯ
Ў ПОШУКУ

Камандзір 52-га асобнага спецыялізаванага пошукавага батальёна Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь падпалкоўнік Аляксандр Турбека адзначыў, што налета споўніцца 25 гадоў з дня стварэння батальёна. Наогул, пошукавыя работы праводзіцца з красавіка па кастрычнік, а навучанне вайскоўцаў-пошукавікаў адбываецца са снежня па красавік, прычым асноўная спецыяльнасць, па якой яны праходзяць падрыхтоўку — сапёр. Штатная колькасць батальёна — каля 80 чалавек. Вядома, большасць эксгумаваных батальёнам парэшткаў адносіцца да перыяду Другой і Першай сусветных войнаў, але за 25 гадоў былі таксама адшуканыя і 487 парэшткаў удзельнікаў вайны 1812 года з абодвух бакоў, а таксама яшчэ 643 парэшткі, якія датычацца больш як сотняй гадоў, але

У Беларусі памяць аб падзеях і ахвярах Вялікай Айчыннай вайны захоўваецца і аберагаецца ці не больш сістэматычна і няменна, чым у любой з краін-суседкаў. Воінскія мемарыялы і пахаванні на нашай Бацькаўшчыне ніколі не былі заняўданыя і забытыя, а напярэдадні 75-годдзя Вялікай Перамогі праблема выяўлення, уліку і аховы такіх мясцін надаецца яшчэ больша ўвага. 4 лістапада ў Dome прэсы адбылася прэс-канферэнцыя, прысвечаная праблемам добраўпарадкавання воінскіх пахаванняў, правядзення пошукавых работ і пашпартаўцай памятных мясцін. У ёй узялі ўдзел прадстаўнікі як Узброеных Сіл і Міністэрства культуры, так і грамадскіх аб’яднанняў. Толькі ва ўзаамадзейні дзяржаўных органаў з энтузіястамі-пошукавікамі магчыма дасягнуць поспехаў у справе захавання памяці.

Пакуль
не пахаваны
апошні
салдат

Удзельнікі пошукавага клуба “Вікрю” падчас экспедыцыі.

прыналежнасць якіх не была высветлена.

52-гі асобны спецыялізаваны пошукавы батальён сёлета здзейсніў палявыя пошукавыя работы на 117 аб’ектах у 55 раёнах Беларусі, з іх былі абследаваны 92 плавных аб’екта і 25 дадатковых — гэта значыць, выяўленыя грамадзянны пасля зацвярджэння плана пошукаў. На 71 аб’екце былі выяўленыя чаканыя вынікі: адшуканыя парэшткі 1940 палеглых, з іх 640 чырвонаармейцаў, 1299 ахвяраў вайны і аднаго удзельніка антынацысцкага супраціву. Разам з парэшткамі былі знойдзеныя ўзнагароды байцоў — тры медалі “За адвагу” і тры “За баявыя заслугі”, а таксама 25 асабістых медальёнаў чырвонаармейцаў. З гэтага ліку ўстаноўленыя звесткі аб 109 палеглых, з іх 34 — удзельнікаў Першай сусветнай вайны і 75 — Вялікай Айчыннай.

Найбольш буйныя пошукавыя работы сёлета адбыліся ў Брэсце ў раёне скрыжавання вуліц Савецкай і Машэрава, на месцы расстрэлаў вязняў калініцкага гета, створанага падчас найшыскай акупацыі — тут былі эксгумаваныя парэшткі 1214 вязняў, выяўленыя пры будаўніцтве шмакватэрнага дома. У Веткаўскім раёне былі выяўленыя парэшткі 138 вайскоўцаў Чырвонай арміі, а ў Вішэбскім раёне — 93 вайскоўцаў і 10 ахвяраў вайны.

ПЕРАЕМНАСЦЬ
ПАКАЛЕННЯ

Падчас пошукаў упраўленне па увекавечанні супрацоўнічае з шэрагам грамадскіх арганізацый, як з Беларусі, так і з Расіі. Сярод беларускіх аб’яднанняў — Магілёўскі абласны гісторыка-патрыятычны пошукавы клуб “Вікрю”, Гомельскае абласное пошукавае грамадскае аб’яднанне “Ніколі не забудзем” з Добрушы і “Памяць Аічыны” з Гомеля, вайскова-патрыятычны клуб “Вернутыя імёны” з Брэста і пошукавы клуб “Алы пагон” Гомельскага калэжскага вучылішча, а таксама пошукавыя групы “Бацькаўшчына” з Мінска і “Звязза” з Рагачова.

Металыст аддзела краязнаўства і пошукавай работы ДУДА “Абласны цэнтр творчасці” горада Магілёва Мікалай Барысенка, кіраўнік Магілёўскага абласнога гісторыка-патрыятычнага пошукавага клуба “Вікрю”, адзначаў, што сёлета клубу, які налічвае каля 150 чалавек, таксама спаўняецца чвэрць стагоддзя. За гэты час імі адшукана каля 1230 парэшткаў — вядома, пад кіраўніцтвам 52-га спецыялізаванага батальёна: паводле заканадаўства, самастойна займацца пошукавымі работамі грамадскія аб’яднанні не могуць. З гэтага ліку высветленыя імёны

85 байцоў, а яшчэ 24 тысячы імёнаў байцоў, якія прапалі без звестак, адшуканыя ў выніку архіўных пошукаў. Між іншага, былі вызначаныя таксама каля пяці з паловай тысяч імёнаў абаронцаў Магілёва ў 1941 годзе, хаця яшчэ ў савецкі час іх было вядома не больш за паўтары тысячы.

Мікалай Барысенка звярнуў увагу, што з 65 парэшткаў, адшуканых клубам сёлета, удалося аднавіць імёны толькі пяці байцоў, таму наперадзе яшчэ багата працы па вяртанні імёнаў абаронцаў Аічыны. Так, толькі ў Магілёўскай вобласці пахавана 328 тысяч байцоў, а вядомыя імёны толькі 68 тысяч з іх. Клуб “Вікрю” выпускае таксама “Магілёўскі пошукавы вестнік”, дзе змяшчае ўласныя напраоўкі па тэме пошукаў і увекавечання пахаванняў абаронцаў Аічыны. Адметна, што Магілёўская вобласць з’яўляецца адзінай, дзе створаны банк звестак аб палеглых і пахаваных на тэрыторыі вобласці — ён будзе даступны ўсім у інтэрнеце ўжо напрыканцы года.

Кіраўнік клуба “Вікрю” адзначыў таксама, што каля паловы ўдзельнікаў гэтага аб’яднання складае моладзь, і гэта немалаважна, бо акурат маладым людзям давядзецца працягваць справу пошукаў, калі адыдзе пакаленне ўдзельнікаў і сведкаў вайны — а гэты момант, на жаль, незабываны. Таму патрэбны веды і навыкі пошуку старэйшых калегі імкнуцца перадаваць юнацтву ўжо сёння, пакуль яшчэ ёсць магчымасць абаперціцца на сведчанні відавочцаў вайны, якія нярэдка захоўваюць і памяць аб раней невыдомых і непазначаных воінскіх пахаваннях. У якасці прыкладу была згадана гісторыя з пахаваннем каля 70 байцоў асобнага мліцэйскага батальёна, байцы якога загінулі падчас абароны Магілёва. Доўгія гады месца іх спачыну заставалася невыдомым, і толькі нядаўна мясцовыя жыхарка дапамагла яго вызначыць, што дало магчымасць адшукаць парэшткі герояў.

Начальнік упраўлення Міністэрства культуры па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Наталія Хвір адзначыла, што каля тысячы пахаванняў абаронцаў Аічыны і ахвяраў вайны ўваходзяць у дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Для такіх аб’ектаў прадугледжанае фінансаванне па ўтрыманні і правядзенні ахоўных мерапрыемстваў. Згадваючы вядомае выслоўе аб тым, што вайна працягваецца, пакуль не пахаваны яе апошні салдат, удзельнікі канферэнцыі высліся ў меркаванні — такі момант уявіць складана, але імкнуча да яго, тым не менш, варта. Гэта трэба не толькі і не столькі мёртвым, а перадусім жывым — і сваякам ды нашчадкам байцоў, якія дагэтуль не ведаюць, дзе знайшлі апошні спачын іх родныя, і проста ўсім неабякавым людзям.

Фота са старонкі клуба “Вікрю” у інтэрнеце (vk.com/vicru_mohlewa)

Напярэдадні гутаркі са старшынёй Беларускага саюза мастакоў Рыгорам Сітніцай я прысутнічаў на ягонаў пазычаны імпрэзе, што адбылася ў вялікай зале сталічнай філармоніі. Скажу шчыра, даўно не меў ад мастацкага слова такога задаловення. Тым больш што слова тое было ў спалучэнні з выдатнай рэжысурай тэатралізаваўнай дзеі. Так што пачаць размова мне карцела з пытання пра літаратурную іпаствя нашага вядомага мастака. Але спадар Рыгор прапанаваў найперш засяродзіцца на справе стварэння саюза. Балазе, недзе праз месяц адбудзецца чарговы з’езд БСМ. Ведаючы, наколькі цяжка суднасіцца творчы індывідуалізм і справы грамадскай, я задаў пытанне, а ці патрэбны творчы саюз увогуле? Шыхтам мастакі не ходзяць — натура не тая, дык навошта ім нейкая цэнтралізаваная структура, створаная ў гады татальнай калектывізацыі дзеля мэт, не маючых з творчасцю нічога агульнага?

Пётра ВАСІЛЕЎСкі

МАСТАК —
ІНДЫВІДУАЛІСТ,
АЛЕ САЮЗ ПАТРЭБНЫ

“Улада ў тая часы, збіраючы мастакоў пад пэўны ідэалагічны дах, мела свае мэты, але ў выніку атрымалася не тое, што планавалася. Цяпер ужо няважна, што было напачатку, а відавочна тое, што сёння саюз нам проста неабходны,— гаворыць спадар Рыгор, — бо нават у тых краінах, якія лічэ сабе вельмі прасунутымі ў сэнсе дэмакратыі, творчы саюзы існуюць, хай нават і троху змяніўшы сваё аблічча”.

Рыгор Сямёнавіч нагадавае, што, у прыватнасці, у суседніх з намі прыбалтыйскіх рэспубліках адмовіліся ад многіх атрыбутаў савецкасці, але саюзы мастакоў разбураць не сталі. Іншая справа, што ў нас, можа быць, адзіны саюз, які не проста захаввае сябе, але і не губіць сваю інфраструктуру. Мы захавалі ўвесь побытак матэрыяльны, які атрымалі ад савецкіх часоў. Нават яго і пабольшыла. Да прыкладу, два галы таму Саюз мастакоў прыдбаў дадатковыя паўтары тысячы квадратных метраў для скульптурнага камбіната.

На думку Рыгора Сітніцы, якім бы ні быў аўтаномны мастак, яму патрэбны калектывы. Хаця б дзеля таго, каб раўняцца на калег. Галоўнае ў дзейнасці саюза — выставы. Калі чалавек у творчым калектыве, дык яму ўвесь час пра гэта нагадаюць і прыцягваюць да ўдзелу.

Мала таго, прыналежнасць да саюза — гэта аднака прафесійнага цэнзу. У Саюз мастакоў паступіць даволі складана. Але штогод у яго прымаюць трыццаць, а то болей маладых мастакоў. Быў год, калі саюз павялічыўся нават на сорак чалавек. І гэты паток не спыняецца. Малады людзі, якія паездзілі

Рыгор СІТНІЦА: “Мне лёгка рабіць справаздачу на з’ездзе...”

па розных краінах свету, чамусьці лічаш вартым быць сябрамі Беларускага саюза мастакоў. Зразумела, на тое ёсць матэрыяльная зацікаўленасць: можна атрымаць майстэрню. Усё ж такі ў саюзе нават маладзёжная секцыя мае майстэрні. І нават калі сябра саюза знаходзіць майстэрню сам у горадзе, дык плаціць за яе па ільготным, моцна паніжаным каэфіцыенце. Саюз жа мае на сваім балансе майстэрні і ў сталіцы, і ў абласных гарадах.

Вялікія дзяржаўныя заказы праходзяць выключна праз мастацкія камбінацы саюза. Той жа самы скульптурны камбінат выконвае практычна амаль усё, што робіцца ў галіне скульптуры ў нашай краіне. Звяртаюцца да паслуг камбіната і нашых скульптараў таксама і замежныя замоўцы. А тых, хто па-за камбінатам, па-за саюзам, у гэтым кантэксце нават і не разглядаюць. Манументальныя працы — мазаіка, габелен, вітраж — гэта ўсё ідзе праз унітарныя прадпрыемствы БСМ і выконваецца людзьмі, якія прыналежаць да творчага саюза. Так што колькасць сябраў саюза не памяншаецца, наадварот — павялічваецца. Гэты колькасны рост даводзіцца нават стрымліваць, падвышаючы планку прафесіяналізму, уведзячы больш жорсткае крытэрыі адбору.

ПРАФЕСІЙНЫ ЦЭНЗ, ПРЫНЦЫПОВЫ АДБОР

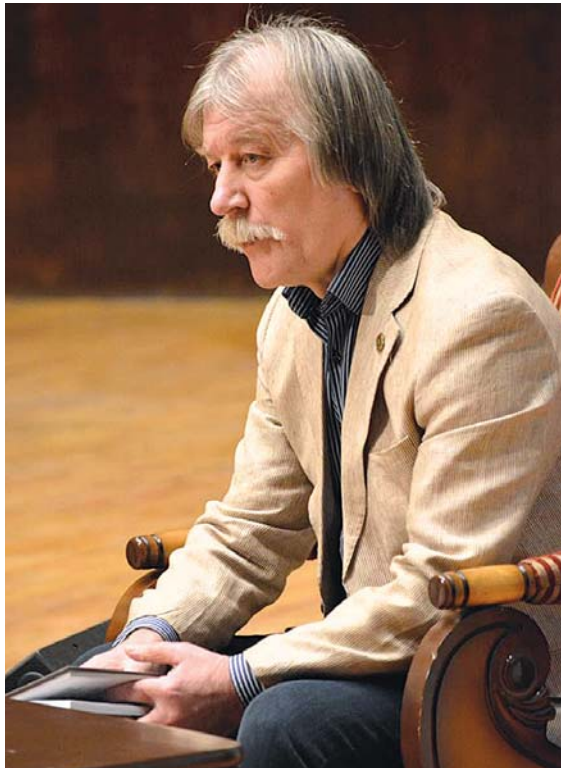
Умовай паступлення ў БСМ з’яўляецца наяўнасць вышэйшай мастацкай адукацыі плюс ўдзел у дзесяці рэспубліканскіх выставах, дзе ёсць прафесійны цэнз і прафесійны адбор. Калі мастак выстаўляецца ў кавярнях ці прыватных галерэях, бярэ ўдзел у пленэрных выставах — гэта ў залік не ідзе.

Для маладзёжнай секцыі патрабуецца ўдзел у пяці рэспубліканскіх выставах. Саюз мастакоў, правядзчыць рэспубліканскія выстаўкі, робіць адкрыты фармат для таго, каб моладзь мела магчымасць набіраць гэтыя балы. І пасля таго, як тыя балы набраны, за кандыдата павінны падпісацца тры сябры саюза, пасля чаго яго мусяць прыняць профільная секцыя, а тады ўжо разглядае прэзідыум. Апошняя інстанцыя — рада.

“Гэтадаволіскладаны і шматступенчаты працэс, — канстатуе Рыгор Сітніца. — Вось мы літаральна перад з’ездом зробім новы набор. Чалавек дваццаць, а мо і больш. Гэта паказчык таго, што саюз творцам патрэбны”.

НОВЫ ЧАС — НОВЫЯ ТРЭНДЫ

Мы зделалі захаваць матэрыяльны набытак савецкага часу, але наколькі рэнтабельныя тыя камбінацы ў сённяшніх умовах? Ці мае, да прыкладу, сэнс па-ра-

Фота прапастаўлена Беларускаму саюзам мастакоў

нейшаму захоўваць на балансе БСМ славуці калісь Барысаўскі камбінат дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва?

На думку старшыні саюза, захаваць усё, што маем, наўрад ці магчыма, таму што змяняецца час, і змяняюцца, як сёння кажучы, трэнды. Наш флагман — Барысаўскі камбінат, быў разлічаны на патрэбы ўсяго Савета Саюза і, адпаведна, меў велізарныя рэсурсы і вытворчы патэнцыял. А зараз нашай краіне на яе ўнутраныя патрэбы хапіла б і пятнаццаці адсоткаў ад тых магчымасцяў. Сёння велізарныя цэхі камбіната стаяць пустыя, бо на ягоную прадукцыю няма замоўцаў і пакупнікоў. Ды і шмат конкурэнтаў з’явілася. Найперш, гэта Кітай, які таннай керамікай закідаў увесь свет, і з якім нам сёння канкуруюць практычна немагчыма. Гэта таму, што абсталяванне Барысаўскага камбіната рабілася ў часы, калі грошы на электрычнасць ды іншыя рэсурсы ніхто не лічыў. Нават слоў такіх як “энэргаашчадныя тэхналогіі” тады не ведалі. Дык вось, калі ў тых печам абпальваеш кераміку, яна становіцца проста залатой. Гэта адбываецца на цане ды робіць нашу кераміку неканкурунтназдольнай.

Камбінат, каб стаць рэнтабельным, патрабуе вялікіх фінансавых укладанняў, якіх у саюза няма. І яшчэ ён патрабуе іншага профілю. Прынамсі, гадоў дзясць таму былі вельмі буйныя мастацкія заказы — Палац Рэспублікі, Палац Незалежнасці, Нацыянальная бібліятэка, Оперны тэатр, Музей Прыпяцкага запаведніка, музефікацыя

Брэсцкай крэпасці. А яшчэ — Мір, Нясвіж. Зараз жа загрузіць вытворчыя магчымасці, пра якія ідзе гаворка, так, як было ў блізкай мінуўшчыне, немагчыма. А значыць, трэба думаць, што з тымі магчымасцямі рабіць.

“Гэта калектыўная маёмасць, — гаворыць далей Рыгор Сітніца, — і вырашаць яе лёс трэба разам. У нас ёсць думкі па рэканструкцыі прадпрыемства. Яны будуць агучаны на з’ездзе, ды і зараз кіраўніцтва саюза не робіць з іх таямніцы. Ёсць нават далёка небеспаднаўныя спадзяванні, што камбінатам зацікавіцца грашавітыя структуры дзеля размяшчэння на ягоных плошчах менавіта мастацкіх закладаў. Усё, што можна было ў гэтых умовах зрабіць, кіраўніцтвам саюза і мной асабіста зроблена. Больш за тое, мы часам рабілі немагчымае — і атрымлівалася”.

СЁННЯ ЦЯЖКА, А БУДЗЕ ЯШЧЭ ЦЯЖЕЙ

Старшыня саюза гаворыць, што з лёгкім сэрцам ідзе на з’езд, таму што за два тэрміны знаходжання на гэтай пасадзе нікому не зманіў. За шэсць гадоў, дзякуй Богу, не адбылося не тое што ніводнага канфлікту, але нават нейкага напружання з дзяржаўнымі органамі. Поймае паразуменне бакоў, ніякіх заўваг ці папярэджанняў з боку кур’юрыхчы саюз інстанцый. У гэтым плане быў абсалютны камфорт.

“Мне лёгка рабіць справаздачу, — працягвае ён, — але з іншага боку я зараз не вельмі ўюўляю, каму перадаць гэтую

пасадку. Па вельмі прастай прычыне, мо хіба на сёння я адзін рэальна разумее, што гэта за папада, і якіх намаганняў яна патрабуе ў сённяшніх няпростых умовах існавання творчага саюза. А яны да таго ж відавочна пагаршаюцца. І, хутчэй за ўсё, будуць пагаршацца”.

Толькі за гэты год значна пменшыліся даходы саюза і значна павялічыліся выдаткі. Такіх васьмь вектар, і змяняць яго БСМ не здольны. Там, дзе можна было скарачацца і ашчаджаць, ужо скараціліся і з’эканомілі. Саюз не аўтаномны ад грамады і дзяржавы. Калі эканамічныя праблемы мае краіна, іх мае і БСМ. Ды ў краіне сітуацыя залежыць шмат у чым ад знешніх фактараў. Словам, што кепска для Беларусі, тое кепска і для беларускіх мастакоў. Не будзе грошай на амбіцёзныя праекты, значыць не пабудуюцца нейкія аб’екты, дзе быў бы задзейнічаны творчы патэнцыял сяброў саюза...

“Я вельмі рэальна гляджу на рэчы, — кажа спадар Рыгор, — і хацеў бы, каб у кіраўніцтва саюза з’явіўся той чалавек, які таксама рэальна разумее, кулы ён ідзе і што ён мусяць тут рабіць. А задача вельмі прстая — максімальна захаваць тое, што маем. Бо нават у гэтай нішчымны эканамічнай мы, як гэта ні дзіўна, вельмі нармальна функцыянуем, ажыццяўляем выставачную дзейнасць, якая ёсць наш галоўны абавязак паводле статута”.

Рыгор Сітніца нагадвае, што ў апошнія гады рэспубліканскія выстаўкі пачалі адбывацца не толькі ў сталіцы, але і ў абласных гарадах. Некалькі разоў яны праходзілі ў Віцебску. Прымалі рэспубліканскія выставы Брэст і Магілёў. У Гомелі сёлета была выстава “Сто іменнаў Гомельшчыны”, на якой сабраныя з усёй краіны людзі, якія нарадзіліся на Гомельскай зямлі.

“Вы памятаеце, — кажа старшыня саюза, — што шэсць гадоў таму быў вельмі сур’ёзны крызіс, і наша творчая арганізацыя ледзь не апынулася на мяжы нават расколу. І ўсё гэта было датычнае асабістых фактараў пэўнай асобы. А вось шэсць апошніх гадоў паказалі, што можна жыць спакойна, без ітрыгяў, без канфліктаў, якіх толькі шкодзяць справе, дзеля якой мы ўсе сабраліся ў саюзе”.

ПАЭЗІЯ — ДРУГАЯ ІПАСТАСЬ. А МО ПЕРШАЯ?

Надышоў нарэшце час для пытання, з якога я хацеў расказаць нашу гутарку. Дзе спадар Рыгор, пры ягонай хранічнай занятасці, знаходзіць час яшчэ і на літаратурную творчасць?

“Знаходжу сам не ведаю як, — адказвае ён. — Прынамсі, я магу пісаць у любых умовах. Хаця для гэтага, натуральна, павінен

быць адпаведны настрой. Калі я малою, пісаць, зразумела, не магу. Як гэта адбываецца? Вельмі паралельна. Мабыць, адно на другое не ўплывае аніяк, бо я сам не адчуваю гэтага ўплыву. Хіба толькі адзін фактар... Ён прадыктоўваецца мной самім: я вельмі патрабавальны да формы мастацкага твора. І ў верхах, ды не толькі ў верхах, я і прозу пішу, і дзве п’есы напісаў пакуль неэрэалізаваныя. Але, паўтаруся, я вельмі патрабавальны, нават таталітарна патрабавальны да формы. І, натуральна, да зместу. Гэта нават не абмяркоўваецца. Форма, акрамя ўсяго, гэта і тое, як я чытаю сам, як даношу тэкст да слухачоў. І я павінен зрабіць тэкст такім, каб ён быў і мне лёгка чытальным, і ўспрымаўся людзьмі на слых. Тое, што я ўжо не адзін раз збіраю выяўляю залу філармоніі, раблю аншлагі — гэта факт. Летась 110 працэнтаў запоўнення залы. Зараз 100. Адразу пасля апошняга канцэрта я маю запрашэнне зрабіць выступленне ў Купалаўскім тэатры. Напэўна, будзе канцэрт у Маладзечна. Пра гэта ўжо ідзе размова. Мне гэта падобна. Прынамсі, тое выдатнае магчымасць данесці сваё думкі адразу да вялікай грамады. Выстава, між іншым, не дае такіх магчымасцяў. Я ў Слуцку разы чатыры выступаў. Мяне запрашаюць канкрэтна, людзі рыхтуюцца да гэтага. І перакананы, што даю людзям тое, чаго ім не хапае. Прычым, заўважце, што гэта беларускія вершы, да якіх нібыта скептычнае, іранічнае стаўленне ў грамадстве. Мне здаецца, я знайшоў тую ноту, калі мяне слухаюць незаалежна ад мовы. Дарэчы, у мяне былі выступленні ў Расіі. На беларускай мове. І гэта было вельмі цікава. Горад Сярдобск у Пензенскай вобласці, я быў там на пленэры. У Доме культуры гэтага райцэнтра зрабілі мой творчы вечар. І я чытаў беларускія вершы. Праўда, у мяне ёсць пераклады з рускіх класікаў. Чытаў арыгінал, а потым беларускую версію. Прымалі выдатна. Я рабіў творчы вечар у Елабуге, у бібліятэцы Марыны Цвяткавай. Таксама цудоўныя ўражанні ад цёлага прыёму. Вось здавалася б, людзі не ўсё разумеюць, але спрацоўвае мелодыя верша, мелодыя мовы, энергетыка. Найперш энергетыка — вось самае галоўнае, што ў вершы павінна быць. Сёлета я быў на фестывалі ў Стаўрапалі — тая самая песня. Я нават не чакаў... Не кажу ўжо пра Беларускае, дзе выступаў таксама. Ну там, зразумела, беларусы. Але і ў Славакіі я адчуваў паразуменне залы.

Словам, не ведаю, што для мяне важней — літаратура ці выяўленчае мастацтва. Гэта як высвятляць, якое з тваіх дзяцей табе даражэйшае. Усё!”